

สรุปกิจกรรมของสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน

ปีงบประมาณ 2560

ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 - 30 กันยายน 2560

การมีจิตสาธารณะต่อสังคม

1.โครงการเภสัชกรอบรมให้ความรู้ด้านการใช้ยา การป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร

เมื่อวันพุธที่ 16 สิงหาคม 2560 สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดโครงการเภสัชกรอบรมให้ความรู้ด้านการใช้ยา การป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร เนื่องจากปัญหาความไม่ปลอดภัยจากการใช้ยาของคนไทยที่พบบ่อย ได้แก่ ปัญหาด้านยา เช่น การใช้ยาไม่ถูกต้อง ใช้ยาเสื่อมคุณภาพ รวมทั้งอาการเจ็บป่วยที่พบบ่อยภายในครอบครัว เช่น เป็นหวัด ไอ ปวดท้อง ท้องเสีย ซึ่งพบการระบาดของฤดูกาล อาสาสมัครสาธารณสุขซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับชุมชน หากได้รับความรู้เรื่องยา รวมทั้งอาการเจ็บป่วยที่พบบ่อยอย่างถูกต้อง จะสามารถถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง ทำให้สามารถป้องกันและลดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ยาและการเกิดโรคต่างๆ เหล่านี้ได้ ดังนั้น สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านสุขภาพและคำแนะนำในการใช้ยาอย่างเหมาะสม จึงจัดให้มีการจัดโครงการเภสัชกรอบรมให้ความรู้ด้านการใช้ยา การป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน ณ ศูนย์บริการสาธารณสุข 2 กรุงเทพมหานคร (วัดมักกะสัน) ในกรณีนี้มี รศ.ยุวดี วงษ์กระจ่าง ภญ.รุ่งลาวัลย์ ตันติวัฒนกุล และ นศภ.ธนกร วงศ์จารุเดช (นักศึกษาเภสัชศาสตร์ ชั้นปีที่ 6) จากสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนฯ เป็นผู้ให้ความรู้ในครั้งนี้

2. โครงการตรวจคัดกรองและดูแลสุขภาพสำหรับโรคเรื้อรังแก่กำลังพลและครอบครัว ในกองพันทหารสารวัตรที่ 11

เมื่อวันพุธที่ 30 สิงหาคม 2560 สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดโครงการตรวจคัดกรองและดูแลสุขภาพสำหรับโรคเรื้อรังแก่กำลังพลและครอบครัว ในกองพันทหารสารวัตรที่ 11 ซึ่งโรคเรื้อรังที่ไม่ติดต่อ หรือ NCDs (Non-Communicable diseases) เป็นกลุ่มโรคที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากการติดเชื้อ ไม่ได้เกิดจากเชื้อโรค ไม่สามารถติดต่อได้ผ่านการสัมผัส คลุกคลี หรือ ติดต่อกันผ่านตัวนำโรค (พาหะ) หรือ สารคัดหลั่งต่างๆ หากแต่เกิดจากปัจจัยต่างๆ ภายในร่างกาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลจากวิถีการใช้ชีวิตที่มีพฤติกรรมเสี่ยง อย่างเช่นขาดการออกกำลังกาย การรับประทานอาหารรสจัด และมีความเครียด โดยพบว่าโรคที่มีอัตราผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตสูงสุด 6 โรค ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมองและหัวใจ โรคถุงลมโป่งพอง โรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง และภาวะอ้วนลงพุง ดังนั้นสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านสุขภาพและคำแนะนำในการใช้ยาอย่างเหมาะสม รวมถึงรับผิดชอบในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ ได้จัดทำโครงการตรวจคัดกรองและดูแลสุขภาพโรคเรื้อรังเบื้องต้น ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และภาวะอ้วนลงพุง ให้กับครอบครัวของบุคลากรในพื้นที่กองพันทหารสารวัตรที่ 11 และประชาชนทั่วไป ณ พื้นที่หน่วยตรวจโรคที่ 3 กองพันทหารสารวัตรที่ 11 โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ ประมาณ 100 คนในการนี้มี รศ.ยุวดี วงษ์กระจ่าง ภาควิชาจุลชีววิทยา ตันติวัฒน์กุล และ นศภ.ธนกร วงศ์จารุเดช (นักศึกษาเภสัชศาสตร์ ชั้นปีที่ 6) (สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนฯ) อาจารย์เมธี ศรีประพันธ์ (ภาควิชาจุลชีววิทยา) อาจารย์ลักษณา สุวรรณน้อย, ผู้ช่วยอาจารย์ภาณุพงศ์ เทียนสุวรรณ (ภาควิชาเภสัชกรรม) รศ.สุจิตรา ทองประดิษฐ์โชติ , อาจารย์นรรณวี แสงกลับ, คุณจุติมา เสมอ (ภาควิชาสรีรวิทยา) ร่วมคัดกรองสุขภาพในครั้งนี้

3. โครงการเภสัชกรอบรมความรู้ด้านการใช้ยา การป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ครู และบุคลากรโรงเรียนพญาไท

เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2560 ร้านยาคณะเภสัชฯ ไปทำโครงการเภสัชกรอบรมความรู้ด้านการใช้ยา การป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ครู และบุคลากร โรงเรียนพญาไท

เนื่องจากปัญหาความไม่ปลอดภัยจากการใช้ยาของคนไทยที่พบบ่อย ได้แก่ ปัญหาด้านยา เช่น การใช้ยาไม่ถูกต้อง ใช้ยาเสื่อมคุณภาพ และโรคที่พบบ่อยในโรงเรียน เช่น โรคมือ เท้า ปาก และ โรคไข้หวัดใหญ่ ซึ่งพบการระบาดตามฤดูกาล ครูและบุคลากรของโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กและผู้ปกครอง หากได้รับความรู้เรื่องยา เช่น การรับประทานยา ก่อน-หลังอาหารที่ถูกต้อง วิธีการสังเกตยาเสื่อมคุณภาพ รวมถึงยาสามัญประจำบ้าน รวมทั้งความรู้เรื่องโรคและการป้องกันโรคที่ถูกต้องจะสามารถถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับสังคมได้อย่างกว้างขวาง ทำให้สามารถป้องกันและลดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ยาและการเกิดโรคต่างๆ เหล่านี้ได้ ดังนั้น สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน (ร้านยา) คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านสุขภาพและคำแนะนำในการใช้ยาอย่างเหมาะสม จึงเห็นสมควรให้มี การให้ความรู้เรื่องโรคมือ เท้า ปาก และ โรคไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ ในการนี้ มีบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม คือ รศ.ยุวดี วงษ์กระจ่าง , ภาณุ รุ่งลาวัลย์ ต้น ติววัฒนกุล นางกรชนก พึ่งทอง (สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน) อาจารย์ปิยทิพย์ ชันตยาภรณ์ และ ผู้ช่วยอาจารย์ธีรวิษณุ อัมมาศัย (ภาควิชาจุลชีววิทยา) เข้าร่วมให้ความรู้ในครั้งนี้ด้วย มีครูเข้าร่วมโครงการ ประมาณ 80 คน

4. โครงการ“ร้านยาคณะเภสัชฯ มหิดลร่วมใจ ร่วมบริหารตู้ยาชุมชนอย่างปลอดภัย

ยา ถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต หากใช้ยาอย่างถูกต้องและปลอดภัย จะทำให้สามารถบรรเทา และรักษาอาการเจ็บป่วยได้ ในทางตรงกันข้าม หากใช้ยาอย่างไม่ถูกต้องจะทำให้เป็นอันตรายต่อร่างกายได้ โดยจากการสำรวจตู้ยาในศูนย์สุขภาพชุมชนเขตราชเทวี ร่วมกับ ศูนย์บริการสาธารณสุข 2 วัดมิ่งกะสัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ตู้ยาประจำชุมชน มียาพื้นฐานที่จำเป็นแต่ยังขาดการจัดเก็บยาและเอกสารการใช้ยาให้เป็นระเบียบ ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายจากการใช้ยาและหยิบยาอย่างไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ พบว่าภายในตู้ยาประจำชุมชน มียาหมดอายุจำนวนหนึ่ง ปะปนอยู่กับยาที่ไม่หมดอายุด้วย

สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ร้านยาคณะเภสัชฯ มหิดล) ซึ่งเป็นหน่วยงานมีพันธกิจด้านให้บริการด้านสุขภาพและแนะนำการใช้ยาอย่างเหมาะสม และอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนเขตราชเทวี จึงเห็นสมควรให้จัดทำโครงการ “ร้านยาคณะเภสัชฯ มหิดลร่วมใจ ร่วมบริหารตู้ยาชุมชนอย่างปลอดภัย” ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 4 ของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง สร้างความเป็นเลิศด้านบริการวิชาการและวิชาชีพที่สอดคล้องต่อความต้องการและความรับผิดชอบต่อสังคม แสดงบทบาทของเภสัชกรต่อสังคม โดยลงพื้นที่ สำรวจตู้ยาที่อยู่ในศูนย์สุขภาพชุมชน ในเขตราชเทวี ในวันที่ 7 กันยายน 2560 และ ส่งมอบกล่องบรรจุยาและจัดทำป้ายที่เห็นได้ชัดเจน พร้อมวิธีการใช้ยาอย่างถูกต้องและให้ความรู้เรื่องการจัดระเบียบตู้ยาและการใช้ยาเบื้องต้น ในวันที่ 19 กันยายน 2560

โครงการการกำจัดยาที่หมดอายุจากบ้านเรือนประชาชนอย่างถูกต้องเหมาะสม

ประจำปี 2560

ยาที่ผู้ป่วยได้รับมาจากโรงพยาบาล หรือสถานบริการสาธารณสุข แล้วผู้ป่วยกินยาไม่ครบตามแพทย์สั่ง รวมถึงยาบางชนิดที่ประชาชนซื้อหามาจากร้านขายยาทั่วไปแล้วหมดอายุ เหลือใช้ หรือไม่ใช้แล้ว มักเก็บไว้ในบ้าน สะสมเป็นเวลานาน จนมีจำนวนมากขึ้น ประชาชนบางรายนำไปทิ้งลงถังขยะ ทิ้งลงแหล่งน้ำ ซึ่งพบว่ายาบางประเภทส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ ยาปฏิชีวนะที่อาจก่อให้เกิดปัญหาเชื้อดื้อยา รวมทั้งยาฮอร์โมนและยากุมกำเนิด ที่มีคุณสมบัติที่คงสภาพ ทนทาน โดยฤทธิ์ของยาจะไม่ถูกทำลายด้วยระบบกรองน้ำ ระบบผลิตน้ำประปา หรือระบบบำบัดน้ำเสีย ดังนั้น ยาประเภทดังกล่าวจึงปนเปื้อนในแหล่งน้ำ แล้วมีโอกาสย้อนกลับเข้าสู่ระบบผลิตน้ำดื่ม และน้ำประปา สำหรับการอุปโภคบริโภคของประชาชนในที่สุด ซึ่งในระยะยาวการรับสัมผัสยาที่ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม อาจส่งผลต่อสุขภาพไม่ทางใดก็ทางหนึ่งประชาชนควรหลีกเลี่ยงการทิ้งยาลงในสิ่งแวดล้อมโดยตรง

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กองแผนงานและวิชาการ ศูนย์พัฒนานโยบายแห่งชาติด้านสารเคมี ในฐานะศูนย์ประสานงานแห่งชาติของ WHO/International Programme on Chemical Safety (IPCS) และเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ซึ่งมีหน้าที่ในการประสานยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีในภาพรวมของประเทศ และคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เห็นความสำคัญของการประเด็นท้าทายในการบริหารจัดการยาหมดอายุจากประชาชน จึงได้ร่วมมือกับ กองเภสัชกรรม สำนักอนามัย สำนักการแพทย์ และ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร จัดทำแนวปฏิบัติ/แนวทางการบริหารจัดการ การกำจัดยาที่หมดอายุจากบ้านเรือนประชาชนอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบที่นำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นเครือข่ายต้นแบบ ในการบริหารจัดการ การกำจัดยาที่หมดอายุจากบ้านเรือนประชาชน ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและปลอดภัยต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมจัดทำแนวปฏิบัติ/แนวทางการบริหารจัดการ การกำจัดยาที่หมดอายุจากบ้านเรือนประชาชนอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบที่นำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (กุมภาพันธุ์ – กรกฎาคม 2560) โดยเข้าร่วมโครงการ กับบุคลากรกองเภสัชกรรม สำนักอนามัย สำนักการแพทย์ และ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร โดยเข้ารับอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดยาหมดอายุที่ถูกต้อง ติดแผ่นโปสเตอร์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับให้ความรู้เรื่องพิษภัยของยาหมดอายุ และจัดวางถังขยะอันตรายที่ร้านยาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อรวบรวมยาจากบ้านเรือนประชาชนและประสานงาน ศูนย์บริการสาธารณสุข 2 เขตราชเทวี เพื่อรวบรวมนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง

